

Světová próza

Yasmina Reza
Adam Haberberg

Yasmina Reza

Něco mezi Molièrem a Woody Allenem

fra.cz

fra

Yasmina Reza (1959) je francouzská spisovatelka a dramatička. Její hry obdržely řadu ocenění. K nejznámějším patří *Kumšt*, *Tříkrát život* a *Bůh masakru*, které byly přeloženy do desítek jazyků a jsou součástí repertoáru mnoha divadel po celém světě včetně těch českých. V roce 1987 obdržela Molièrovu cenu pro nejlepšího dramatika za *Rozhovory po pohřbu*. Totéž ocenění obdržela v roce 1995 za hru *Kumšt*. Ta získala řadu cen i v jiných zemích.

Yasmina Reza
Adam Haberberg

Od těže autorky ve Fra
Zoufalství, 2007

Yasmina Reza

Adam Haberberg

Přeložili Anna a Erik Lukavští

fra

Tato kniha vychází s laskavou pomocí francouzského Ministerstva zahraničních věcí, Velvyslanectví Francouzské republiky v České republice a Francouzského institutu v Praze v rámci podpůrného programu F. X. Šalda.

Cet ouvrage, publié dans le cadre du programme d'aide à la publication F. X. Šalda, bénéficie du soutien du ministère français des Affaires étrangères et européennes, de l'Ambassade de France en République tchèque et de l'Institut français de Prague.

S podporou programu Evropské unie Culture 2000. With the support of the Culture 2000 programme.

Education and Culture

Culture 2000

Světová próza

Yasmina Reza

Adam Haberberg

Z francouzského originálu *Adam Haberberg*
(Éditions Albin Michel, Paris 2003)

přeložili Anna a Erik Lukavští

Fotografie na obálce Radeq Brousil

Vydalo Fra, Šafaříkova 15,

12000 Praha 2, fra@fra.cz, www.fra.cz,

roku 2010 jako svou 50. publikaci

Vytiskla Tiskárna VS, Praha

Vydání první

Náklad 1000 výtisků

Czech edition © Fra, 2010

Text © Éditions Albin Michel S. A. et Yasmina Reza, 2003

Translation © Anna a Erik Lukavští, 2010

Cover photo © Radeq Brousil, 2010

Author photo © Marianne Rosenstiehl/Sygma/Corbis, 1995

ISBN 978-80-86603-67-4

Jednoho dne si spisovatel Adam Haberberg sedne před pštrosoy na lavičku v Jardin des Plantes a pomyslí si, tak a je to, našel jsem polohu důchodce. Je to spontánní poloha, nedá se objevit jinak než lehce. Jednoho krásného dne si člověk sedne a je to, je v poloze důchodce. Cítí se v té poloze tak skvěle, cítím se tak skvěle, protože jsem mladý a nemusím tu takhle zůstat, pomyslí si. Za normálních okolností by se z toho Adam Haberberg vzpamatoval, ale žádné normální okolnosti nejsou, když člověk zaplatí šest euro, aby ušel několik metrů po nábřeží Saint-Bernard a vrátil se kecnout si na první lavičku u pštrošů, na určitě nejošklivější a nejnepříjemnější místo v botanické zahradě.

Takže jednoho dne si Adam Haberberg sedne před pštrosoy v Jardin des Plantes. Lavička je mokrá od téměř neviditelného deště. Obě malátná šedivá zvířata jedí jakousi slámu před svou boudou, v úplně prázdném výběhu. V kapse zazvoní mobilní telefon. „Haló?“ „To je ale počasí, to by se člověk picnul,“ říká hlas. „No jo, no.“ „Kde jsi?“ „V Jardins des Plantes.“ „Co děláš v Jardin des Plantes?“ „A ty jsi kde?“ „V Lognes. Na parkovišti u Eldorauta.“ „Co děláš v Lognes?“ „Čekám na Martinu. A co knížka?“ „Propadák.“ „Uvidíme se?“ „Zavolám ti.“

Vstupu do cihlového pavilonu šelem vévodí obrovský nápis BUTIK. Očař, pomyslí si, očař se netvářil moc povzbudivě. Ale netvářil se ani znepokojivě. Ale tváří se očař někdy znepokoji-

vě? Řekne snad očař: Pane Haberbergu, nemůžeme vyloučit možnost, že zanedlouho oslepnete na levé oko, drahý pane Haberbergu, možná že až odsud odejdete, nebudete už moct přejít ulici jako dřív? Ne. Očař řekl: Druhá angiografie potvrzuje diagnózu subtotální trombózy centrální sítnicové žíly. S větším krvácením než při té první – což je normální, protože je normální, že se edém před vstřebáním zhorší. Může to trvat šest měsíců až dva roky, než se to stabilizuje, může se to zhoršit, zůstat stejné nebo se to zlepšit. Očař také řekl: Máte štěstí, pane Haberbergu, protože stále ještě vidíte dobře nablízko, nevidíte zkresleně a nevidíte jen rozmazané siluety. A dodal: Taky bude potřeba udělat zrakové pole, protože váš typ očního pozadí může způsobit glaukom, je to jen podezření, ale vaše zornice je zapadlá a my nesmíme, rozumíte, něco zanedbat.

Adamovi Haberbergovi je čtyřicet sedm let. Mladý věk na to, aby viděl mrkat zákalý smrti. Začalo to mihotáním, tak to začíná vždycky, říká si, mihotáním, hučením, svěděním, těmito sotva vnímatelnými věcmi, slabým cinkáním. Zakryl si pravé oko rukou a řekl své ženě: Vidím rozmazaně. To nám teda chybělo, okomentovala to. Vidím špatně na levé oko. To je prach, to přejde. Bylo jí to jedno, už vyšla z pokoje, bylo jí jedno všechno, co se ho týkalo. Slovo trombóza, které skromně vyslovil o několik dní později, ji jen rozčílilo. Slovo trombóza smetlo všechno, co možná ještě zbývalo v Irenině srdci, shovívavost a pochopení.

Adam Haberberg myslí na Alberta, který čeká na Martinu na parkovišti u Eldorauta v Lognes. Myslí na svou ženu, myslí na své oko. Myslí na velký neúspěch své knihy. Myslí na zvíře s tesáky přečnívajícími přes čelist, shrbené na jednom místě zahrady mezi dvěma ovály křoví. Samotář, přečetl si na ceduli, žije v zalesněných horách Asie. Samotář, pomyslel si a pozoroval, jak se zvíře bez ocasu pase a třese, ano, ale ne takováhle samota, samota v rovině, bez vzduchu, s netečnou trávou a hlukem aut, část světa, kde žiješ, je na ceduli vyznačena červeně, pozoruješ nebe přes tmavé průrvy, nikdy jsem nepsal o horách, pomyslel si. O stezkách, cestičkách, které mám rád, mluvit nemohu.

Adam Haberberg už svou knihu neměl rád. Dokonce se mu hnusila. Kvůli ješitnosti? Z víceméně čestné snahy, uznával, vysvětlit ten propadák? Ale musel přiznat, že knihu, kterou kdysi (a není to tak dlouho) nejistě miloval, miloval navzdory nebo kvůli nejistotě, najednou nemá rád, dokonce ji zavrhuje a považuje ji za další sračku mezi množícími se zbytečnými sračkami, a tenhle pocit byl opravdu upřímný, ani se nedalo dopátrat, kdy vlastně vznikl, v jakém stadiu fiaska se prosadil, ani jestli se jedná o prozíravost nebo záchranu. Bylo to snad obecné mínění (ne-mínění), nebo vlastní názor? Rozsudek, který by se mohl zdát náležitý nebo vycházející z hlasu považovaného za náležitý. Irena, která nezpochybnila slovo fiasko, ho obvinila, že přijal společenské fiasko, takže společenské fiasko se duševně proměnilo ve fiasko literární, tenhle

posun fiaska společenského na literární v Adamově mysli se Ireně hnusil, viděla v tom jenom zradu, zbabělost a křivárnu. Théodore Onfray píše, že tvoje kniha je sračka, ale já, tvoje žena, stěžovala si Irena, jsem ti řekla, že je dobrá, copak nemám žádnou váhu, nestojím za nic a můj názor nestojí za nic? Stejně radikálně se projevil Goncharki, pro něhož mrknout se na sloupek nějakého Théodora Onfraye byl nadpřirozený výkon. Vaše zatrpklost je hnusná, řekl Goncharki, a vaše pochybnosti jsou ještě hnusnější, znervozňuje vás, že vás odmítli ti, které sám zavrhuje, jste evidentně v posledním tažení. Lituji, řekl, že jste si neuvědomil, že by bylo vhodné předstírat přede mnou plachost, která by vás a vaši knihu udržela na určité úrovni.

Protože Goncharki a Théodore Onfray nemají ani trombózu, ani glaukom – Adam už taky nevěří, že má glaukom, copak by se osud vrhnul dvakrát na stejného chlapa a stejný orgán? – není ani jeden z nich schopný, myslí si Adam, vyslovit náležitý úsudek o chodu světa. Proč se užírat kvůli nějakým kavárenským chytrákům, což samozřejmě vyznívá nespravedlivě pro Goncharkiho, ten je skutečný rozervanec. Glaukomu Adam nevěří. Připusťme trombózu, pomyslí si, s trombózou jsem nepočítal, ale připusťme trombózu. Nebudu mít trombózu i glaukom. Já, pomyslí si smutně, člověk zvyklý na dysfunkce, z nichž žádná neměla být vážná.

Kolem drátěného pletiva běží děti ve větrovácích. Zvedá se vítr a rozcuchává v ohradě vrabce a holuby. Trombóza, to je skok do stáří. Po první

návštěvě očního lékaře si Adam vyhledal ve slovníku definici slova trombóza: vytvoření sraženiny v cévě nebo srdeční dutině živé bytosti. Proč upřesňují, že živé bytosti? Než aby zdůraznili abnormalitu a nebezpečí? Irena pokrčila rameny. Byla přetažená. Irena už ho nemilovala. Vyčítal jí, že už ho nemiluje. Odpovídala, že výčitka je neopodstatněná, protože člověk nemůže za to, že už nemiluje. Chytil ji za slovo a vykřikoval, vidíš, přiznáváš to, už mě nemiluješ. Odpovídala, mluvím obecně, člověk nemůže obvinít někoho z toho, že už nemiluje. Trval na svém: přiznáváš to, úplně chladně, právě jsi přiznala, že už mě nemiluješ. Obviňovala ho, že rozhovor překrucuje, říkala, uspokojuje tě, když mě moříš. Odpovídal, nemořím tě, konstatuju. A tak dopadala většina jejich rozhovorů. Irena byla inženýrkou ve France-Télécomu, odcházela ráno kolem osmé a vracela se vyčerpaná večer kolem deváté nebo později. Vyčítal jí otrockou pracovní dobu, která z něho dělala chůvu (měli dva kluky, pět a osm let), vyčítal jí, že nemá žádné vážné trápení jako všichni jeho přátelé úředníci, říkal, kdybys aspoň chápala rozdíl mezi fyzickou a psychickou únavou, říkal – hrozná nespravedlnost, to věděl, kterou se Irena ani nesnažila vyvracet – říkal, přijdeš si domů a můžeš vypnout, zatímco my, rozumí se umělci, jsme posedlí dnem i nocí, nemáme klid.

Adam zase volá Albertovi. „V podstatě potvrdili trombózu.“ „Do prdele.“ „Subtotální trombóza centrální sítnicové žíly.“ „Do prdele.“ „Kardiovaskulární vyšetření, ultrazvuk, celková srážlivost

krve, testy na cukrovku, cholesterol atd. Mám jen genetickou anomálii, jinak mi nic není.“ „Počkej, otevřu Martině.“ „*Hyperhomocysteinémie*.“ „To je co?“ „Něco, co způsobuje trombózy. Taky mi musí vyšetřit zorné pole, protože mám asi glaukom.“ „Neslyšel jsem. Glaukom? Proč bys měl glaukom?“ „Očář říká, že mám možná glaukom.“ „Ještě k tomu?“ „Kromě trombózy.“ „Nebudeš mít oboje.“ „Proč ne?“ „No dobře. Kdy tě uvidím?“ „Řekni Martině, že pracovat v Lognes, to hned tak někoho nenapadne.“ „Řeknu jí to.“ „A už vůbec ne v Eldorautu.“ „Dobře.“ „A ať mi představí génia, který tohle jméno vymyslel.“ „O.K.“ „Četla mou knížku?“ „Přečte si ji.“ „Řekni jí, že mám trombózu.“ „Stojí tu kamion z Animalis, nemůžu kvůli němu vyjet z parkoviště.“

Tahle nešťastná Martina si mou knihu nikdy nepřečte. Ještě že tak, co ta by mohla pochopit z literatury, pomyslí si Adam. Ať si ji aspoň koupí, bude o jednu prodanou knížku víc. Nekoupí si ji, protože Albert jí půjčí svůj výtisk. Úplně beznadějně. Jediný rozdíl mezi úspěchem a nezdarem, řekl Goncharki, je pohyb. Věc, která funguje, působí pohyb, pozdvižení. Na chvílku utečete před mrzutostí života.

Goncharki už léta psal jakýsi metafyzický esej inspirovaný osudem gangstera Meyera Lanskyho. Adam, jehož Lansky také fascinoval, uslyšel Goncharkiho vyslovit tohle jméno při jedné večeri. Lidí, s nimiž šlo mluvit na tohle téma, bylo málo, a Goncharki ho mile přivítal ve svém příležitostném kruhu ctitelů. Jejich debaty se odrážely od zásady, že je lepší být Meyer Lansky než

ten či onen. Začali svými souvěrci, spisovateli, pak to rozšířili na politiky, takzvané myslitele, fotbalisty, významné podnikatele, papeže, vždycy bylo lepší být Meyer Lansky. Nakonec vycházelo, že je lepší být Meyer Lansky než všichni ostatní lidi na světě. Z téhle shody se zrodil vztah, který ještě posílila jejich společná vášeň pro šachy (než je o tuhle kratochvíli připravila hloupá hádka). Goncharki kouřil dvě krabičky gitanek denně a v noci dokázal usnout jediné úplně opilý. Kvůli svému zvláštnímu pojetí kázně začínal pít až kolem sedmé hodiny večer, ačkoli ho žádná vážnější skutečnost nenutila, aby to vydržel, a mezi sedmou a dobou, kdy se dopotácel pod peřinu, obvykle prolil hrdlem tři litry alkoholu, z toho jednu láhev whisky. Goncharki kdysi vydal u Gallimarda dvě detektivky a pamflet *Kulturní zóny* s podtitulkem *Manuál pro přežití*. Žena mu utekla s dcerou, když bylo dítěti šest let. Byla zubařkou v Tours a každý měsíc mu na konto posílala devět set euro. Psal romány na pokračování, série *Blade* a *Mondénní brigáda*, a když se mu pak z neznámých důvodů Richard Blade zprotivil, jenom *Mondénní brigádu*, občas překládal z němčiny politické texty pro Centrum rozvoje podnikání. Živořil. Proč se trombóza nevrhla na něho? Proč se krev sráží v mém oku, pomyslí si Adam, v oku naprosto zdravého člověka (každodenní nářky nemají se zdravím nic společného). Proč propadám do strašlivého lékařsko-nemocničního procesu zrovna já, a ne Goncharki, který už léta žene svoje tělo do záhuby, má zarudlé, krví podlité oči a už

nemá co ztratit? Je mi teprve čtyřicet sedm, pomyslí si, přes drátěné pletivo pozoruje hloupý pštrosí pochod – k čemu mají křídla, když ani trochu nelétají –, jsem mladý, jsem moc mladý na to, aby svět zhasl. Očař mi dal veinamitol, žilní tonikum v prášku k vnitřnímu užití, co se doporučuje při léčbě hemoroidů. To můžete brát, jak chcete, řekl profesor Guen, který ho vyšetřil po první angiografii, ta věta působila osudově a smutně. Před veinamitolem mu předepsali aspirin, veinamitol vypadal solidněji, i když byl určen na hemoroidy, měl změkčovat červené krvinky a posilovat cévy. Až do profesovy politováníhodné věty polykal Adam Haberg veinamitol s důvěrou. Teď užíval své dva sáčky bez nadšení, dokonce s určitou zatrpklostí. Ve skutečnosti bral veinamitol dál, aby ho v případě zhoršení neobvinili, že ho přestal užívat. Bral dál veinamitol z pověřivosti. Profesor Guen přidal k léčbě ještě dvě pilulky speciafoldinu denně. Ale speciafoldin neměl nic společného s veinamitolem, dokonce ani se sítnicovou trombózou. Speciafoldin měl sloužit k opravení genetické anomálie nazvané hyperhomocysteinémie. Speciafoldin by měl, *dixit* Guen, snížit nedostatek kyseliny listové, který by mohl způsobit další trombózy jinde. Byl to nevyzkoušený lék. Člověk se nemohl spolehnout, že by měl povzbuzující vliv na psychiku. Adam volá zase Albertovi. Zapomněl se mu zmínit o víkendu v Cotentinu. Cotentin byl jeho nápad. Dostal nápad strávit víkend v Cotentinu, občas je přece potřeba mít takové nápady. Člověk se rozhodne,

že může být šťastný, dva dny nejsou nic, je to na dosah ruky, odjet na dva dny sbírat mušle do Saint-Vaast-la-Hougue je přece pro rodinu opravdu to nejmenší. Na první pumpě koupil Adam mladšímu synovi vodní pistoli. Ireně se to nelíbilo. Pistoli sebrala a výhruzně mlčela. Po osmdesáti kilometrech bylo štěstí fuč. Jiné rodiny na pumpách nebo v autech, která míjeli, vypadaly šťastně. Byla ta pistole tak strašný prohřešek? Byla, potvrzovala totiž – a kvůli tomu Irena mlčela – jeho obvyklou lehkomyšlnost. Pár, řekl Goncharki jednoho dne, když měl inspiraci, je jako dům. Nějakou dobu se staví, základy, zdi, stropy, zpevníš střechu, okna, dveře, a pak je to hotovo a už nemůžeš s ničím hýbat. Můžeš trochu opravit nátěry, můžeš kutit tuhle tamhle, ale s tím hlavním už hýbat nemůžeš. Adam Albertovi zase nezavolá. Albert je s Martinou. Nebýt jí, Adam by řekl: A málem bych zapomněl na katastrofální víkend v Cotentinu. A zase by zavěsil. Kvůli Martině zůstala věta nevyřčená. Nebýt jí, Albert by zavolal: Já Cotentin nikdy neměl rád, doporučuju ho vypustit. A zavěsil by. Nebýt Martiny, vedl by tenhle životně důležitý rozhovor. Albert má Martinu, která mu masíruje nohy a připravuje mu telecí brzlík, já mám Irenu, která mě nenávidí. Chceš snad ženu, která by ti masírovala nohy a dělala telecí brzlík? uvažuje a prohlíží si agresivně červenou cihlovou zeď pavilonu šelem. Adam uznává chybu s vodní pistolí. Vodní pistole znamená otevřít v autě dveře šílenství. Ale takové šílenství je lepší než mrtvolné ticho, ostatně vzadu šílenství rychle

zavládlo i bez vodní pistole, a brzy taky vepředu, protože nikdo nedokáže vydržet zároveň křik, nesmyslné hádky a absurdní vůli nereagovat, takže nakonec sám absurdně zařval, když starší syn zafňukal, podívej, co udělal, tati, nadrobil po celým autě, a co kdybysme si zahráli na plivanou, řekl mladší, je hnusnej, zakřičel starší a bouchnul mladšího, plive na mě, a Adam zařval, jednu sto šedesát v dešti, vybourám se, když budete takhle řvát. V autě zavládlo šilenství, ačkoli vodní pistole byla schovaná v Irenině tašce, Irena se pořád mlčky a s nepřírozeně ztuhlou šíjí dívala na krajinu se skladišti, billboardy a vlnitými plechy. Proč prostě jenom neřekla, kluci, po cestě bude pistole u mě v tašce, dám vám ji až na pláži v Saint-Vaast-la-Hougue, laskavým i trochu spikleneckým hlasem, proč neřekla laskavým hlasem, ten táta je ale hroznej. Ale laskavý hlas už neexistuje. Ve světě párů už laskavý hlas a hlas bez paměti není. Adam znova pomyslí na analogii dvojice-dům, idiotskou analogii, jako jsou hloupé všechny analogie, co může Goncharki vědět o páru, opilec by neměl vyslovovat teorie o žádném tématu, i když nikdo nemiluje teorie víc než opilec. Pštros je prý, právě si to přečetl, velký svůdník. Pštrosí samec má harém, který si prý shromáždí po neodolatel-ném namlouvacím tanci. A co vy, moje ubohá zvířata, pomyslí si Adam, když se podívá na osamělý pár za drátěným pletivem, taky předvádíte namlouvací tance, vy moje ubohá zvířata, která se v mrhnutí třesete v betonovém výběhu? Irena by chtěla žít ve stínu svého muže. Pro

Irenu by byl život úspěšný, kdyby se podřídila mužově úspěchu. Irena snila o tom být stvořením mocného muže. Být ženou zatracovaného spisovatele byla pro Irenu ta nejhorší varianta. Když ještě nebyl zatracený, Irena ho ze všech sil podporovala, povzbuzovala, dodávala mu odvahy, všude říkala, jak je výborný, a opravdu tomu věřila. Může snad popřít sama sebe? Může uznat společenský verdikt a nepopřít přitom sama sebe? O to víc, že společenský verdikt nepřichází naráz. Společenský verdikt je záludný. První kniha byla přijata spíš příznivě. Druhou radikálně zatratili. Poslední všichni ignorovali kromě Théodora Onfraye, který skepticky připomněl, jak byla první kniha úžasně vychvalována. Irena byla v pasti, musela být solidární se zatracovaným básníkem proti světu. Ona, jejímž největším snem bylo obětovat se pro muže. Obětovat se pro uznávaného muže by pro Irenu bylo určitým naplněním, kromě toho by nikdy neřekla obětovat *se*, protože by obětovala jen svou vlastní společenskou část, svou nepotřebnou část. Místo toho se musela smířit s osudem, na který ji připravila náhodně vybraná studia. Po státní vysoké škole telekomunikací a několika letech praxe absolvovala, už těhotná s prvním synem, nástavbu o družicových přenosných systémech, a dnes pracovala jako vedoucí projektu v oddělení výzkumu a vývoje ve France-Télécomu v Issy-les-Moulineaux. Irena Haberbergová udělala vynikající kariéru, pomyslí si Adam na lavičce jako už tolikrát.

„Co vlastně Saint-Vaast-la-Hougue?“ řekl Al-

bert, který právě znovu zavolal. „Katastrofa.“ „Jak jinak.“ „Kde je Martina?“ „V supermarketu.“ „Ty jsi venku?“ „Jo.“ „Nemáš co dělat.“ „Jak to, že nemám co dělat? A co, jedl jsi aspoň ústřice?“ „Vždyť víš, že tyhle jsou nejlepší z celý severoatlantický oblasti.“ „Kdo ti tohle řekl?“ „Můj přítel z Cherbourgu.“ „Nejlepší jsou z Cancalu.“ „Ze Saint-Vaast-la-Hougue.“ „Z Cancalu nebo z Marennes-Oléron.“ „Oléron je už moc na jihu!“ „Nejlepší jsou z Cancalu nebo Oléronu, to je známý.“ „Tak jo, štveš mě, čau.“

Z krámku vychází nějaká žena. Nahoře na schodech do pavilonu šelem vyšla z krámku nějaká žena. Pokládá na zem dvě velké tašky a rozvírá vystřelovací deštník. Adam pozoruje, jak schází po schodech dolů, připadá mu, že se na něj taky dívá. Adam se stáhne k pštrosům. Jako by šla ke mně, říká si a přitom zarputile pozoruje pštrosoy. Pokradmu se na ni podívá. Jde k němu. Blíží se k němu usměvavá žena, které překáží v pohybu dvě tašky a deštník. Marie-Thérèse Lyocová, pozná ji Adam, Marie-Thérèse Lyocová. A hned si pomyslí, to ne, ne, Marie-Thérèse Lyocová dneska ne. A pomyslí si, ano, takový je osud.

„Poznáváš mě?“

Stojí, překvapená a plná energie.

„Marie-Thérèse Lyocová.“

Nedá se říct ošklivá, říká si Adam. Nedalo se to říct ani před třiceti lety, tehdy stejně jako teď se dalo říct nijaká, jenže v té době nikoho nenašlo, aby ji nějak hodnotil, dneska ho to našlo, protože Marie-Thérèse, která se najed-

nou objevila *ex nihilo* a nabyla podoby události ve dni zasvěceném ustrnutí a chmurným myšlenkám, se najednou stala někým.

„To je super,“ zasměje se.

„Jo.“

Je ticho. A pak najednou prudký náraz větru všechno nasměruje ke krymské borovici, včetně deštníku, proměněného v péřovou prachovku. Adam vstane, aby jí pomohl, pokouší se spravit dráty, Marie-Thérèse se ve větru směje a bojuje s látkou, řekne, ale on moc dobře neslyší, vidíš, já se nezměnila, pořád jsem nešikovnost sama!

„Nepotřebuješ ho, už neprší,“ řekne Adam.

Deštník už vypadá, jak má, a vítr se vyčerpal.

„Jo, no jo. Víš, já deštník nikdy nenosím. Většinou mám baret. A zrovna když si ho zapomenou, fouká pekelný vítr, lítají mi vlasy do obličeje a padnu na Adama Haberberga.“

Padneš na Adama Haberberga, který je plešatý, odulý, brzy na jedno oko slepý, bože můj, ten čas nás ale ničí.

„Takže, Marie-Thérèse,“ řekne najednou, „co je u tebe za těch tisíc let novýho?“

„Chceš čerstvou novinku? Budu mít brýle. Už je to tak, od dnešního rána.“

„Jaké brýle?“

„Brýle na blízko. Už je to tak. Ty nosíš brýle?“

„Ne.“

„Ale mám strach, teď to ještě jde,“ utřela papírovým kapesníčkem mokrou lavičku a sedla si vedle Adama, „dokážu přečíst všechno, trochu mě bolí hlava, občas musím přimhouřit oči, ale dokážu přečíst všechno, jenže mám dojem, že

jakmile začnu nosit brýle, strašně rychle se to zhorší. Očař říká, že ne, ale víš dobře, že lidi, co začnou nosit brýle, za rok nedokážou rozluštit ani jídelní lístek.“

„To je fakt...“

„Asi mi řekneš, no jo, všichni tím musíme jednou projít.“

„Jasně.“

„A co ty, teda?“

„Teda...“

„Jsi ženatý? Máš děti?“

„Dvě.“

„A co děláš?“

„Píšu.“

„Knihy?“

„Jo...“

„Super.“

„Jo...“

„A jde to?“

„Jde to,“ řekne a pomyslí si, jak je to ubohé.

„Super.“

„A co ty, jde to? Co teď děláš?“ a v duchu si říká, přemýšlel jsem vůbec někdy, co může dělat, věděl jsem, že vůbec existuje?

„Prodávám reklamní předměty.“

Byla snad po trombóze, neúspěchu knihy a víkendů v Cotentinu nutná ještě Marie-Thérèse Lyocová? Byla snad po dešti, větru, nejasné budoucnosti a ubohém zvířeti z asijských lesů, po zoufalém úsilí nepotopit se nutná ještě Marie-Thérèse Lyocová, která prodává reklamní předměty? Marie-Thérèse otevře větší tašku.

„Pracuju se zoologickými zahradami, zábavní-

mi parky a muzei, tady jsme v zoo, takže jsou na všem zvířata, mám mini magnety, normální magnety, magnetické tabulky, kapesní baterky, tady nerozbitné pravítko, tady odlitek žirafy, ale v Giverny by tam byl obraz od Clauda Moneta, propiska, to samé, každé místo má jiný *imprint*, všemožné tužky a pastelky s hlavami zvířat, tady máš papouška, medvěda, předtím jsme dělali malá zvířátka, ale teď už je neděláme, kupuje se to v Asii.“

Adam rozsvítí kapesní baterku, složí nerozbitné pravítko, prohlédne si gumu, notýsek, klíčenku, vypadá, že ho zajímá krabička s mini magnety, ona řekne, dám ti ji, kolik máš dětí, on na to, dvě, ona řekne, tady máš, dám ti dvě, a dvě záložky, kočku a žábu, ty jsi spisovatel, chceš propisku, tady ji máš, Gustav Klimt, ta by se k tobě mohla hodit, Adam vyzkouší propisku ve vzduchu, není mu v prstech příjemná, ale řekne super, Marie-Thérèse řekne hrdě, ten krámek tady neexistoval, jednou jsem zajela do Ménagerie, setkala se s vedoucím pro styk s veřejností, ale v Ménagerie nebyl žádný systém pro nakupování výrobků, naléhala jsem na něj několik měsíců, tak takhle se tenhle krámek u zvěřince zrodil, Adam řekne, to je skvělý. Zavře tašku se vzorky, která je jako kufřík na hračky, svět se za několik minut změnil, pomyslí si, dioptrické brýle, guma, papoušek, dá si do kapsy mini magnety, záložky, propisku, uklidňující svět Marie-Thérèse Lyocové, cítí se jako nemocný, který vidí v dálce lidi na chodníku a závidí kolemjdoucímu.

„A co jsi tady dělal?“

Photo © Marianne Rosenstiehl, 1995

Něco mezi Molièrem a Woody Allenem, psal tisk po vydání románu *Adam Haberberg* Francouzky Yasminy Rezy, spisovatelky a světoznámé autorky divadelních her. Jde o text čtivý, humorný a dostatečně živý, až divoký. Sleduje osudy sedmačtyřicetiletého Adama Haberberga, nespokojeného, neboť nedoceneného spisovatele, otce dvou malých dětí. V době, kdy se potýká s depresí z neúspěchu a nemoci, se setkává s bývalou spolužačkou, pro něj v tu chvíli naprosto odpudivou osobou. Jak se jen mohlo stát, že Adam Haberberg přijal její pozvání a vydal se k ní domů na večeři?

fra.cz

